

СТАНОВИЩЕ

на Центъра за оценка на риска по хранителната верига относно оценка на риска при консумация на млечни продукти, произведени от овче мляко, добито от овце с позитивен резултат за заболяването скрейпи

Болестта скрейпи е заболяване с фатален изход, което принадлежи към групата неврологични нарушения, наречени трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) и засяга мозъка и централната нервна система на овцете и козите. Това заболяване се причинява от навлизането в организма на аномални приони. Прионите представляват нормални протеини в млекопитаещите и птиците. Когато аномален прион попадне в здрав животински организъм, той променя структурата на съществуващите приони и ги превръща в аномални инфекциозни приони.

Съществуват две форми на болестта скрейпи, класическа скрейпи и атипична скрейпи. Класическата скрейпи може да се предава от едно животно на друго животно, докато за атипичната скрейпи се счита, че е спонтанно възникнало дегенеративно нарушение при по-възрастни овце и не се предава на други животни при естествени условия.

Хората са изложени по естествен начин на агентите, причиняващи болестта скрейпи при дребните преживни животни в продължение на най-малко 200 години, но въпреки направените мащабни епидемиологични проучвания не са открити преки доказателства за предаване на скрейпи на хората.

В научната литература са публикувани много доказателства и данни относно потенциала за предаване на причинителя на класическата скрейпи чрез млякото. Европейският орган по безопасност на храните (ЕОБХ) прави преглед на резултатите от тези проучвания при изготвянето на научните си становища относно риска за здравето на хората и животните. Тези становища допринасят за разбирането на механизмите за предаване на скрейпи като заболяване, причинено от приони.

В становището на ЕОБХ от 2007 г.¹ относно някои аспекти, свързани с риска от ТСЕ при животни от рода на овцете и козите, се прави заключение, че няма доказателства за епидемиологична или молекулярна връзка между класическата и/или атипичната скрейпи и ТСЕ при човека.

През 2008 г. ЕОБХ публикува становище² относно опасността от ТСЕ за човека и животните при експозиция на мляко и млечни продукти от дребни преживни животни, където се прави заключението, че класическата скрейпи може да се предаде от овцата майка на агнето чрез млякото или коластрата и че употребата на мляко и млечни продукти от стадо с класическа скрейпи може да носи риск от експозиция на ТСЕ за

¹ EFSA. (2007). Opinion of the Scientific Panel on Biological Hazards on certain aspects related to the risk of Transmissible Spongiform Encephalopathies (TSEs) in ovine and caprine animals. 8 March 2007. The EFSA Journal. 466:1-10.

² Opinion of the Scientific Panel on Biological Hazards on a request from the European Commission on the human and animal exposure risk related to Transmissible Spongiform Encephalopathies (TSEs) from milk and milk products derived from small ruminants. The EFSA Journal (2008) 849, 1-37.

човека и животните. По отношение на атипичната скрейпи ЕОБХ посочва, че ограниченото (според наблюденията) разпространение на причинителя ѝ в организма на засегнатите животни би могло да ограничи предаването ѝ чрез млякото.

Основната констатация на последното становище на ЕОБХ от 2015 г.³ потвърждава заключението, направено в съвместния научен доклад с Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията от 2011 г.⁴, че няма научно доказателство относно това, че класическата скрейпи може да бъде предавана от овце на хора при естествени/реални условия. В тази връзка е разгледано и проучване, което показва, че при лабораторни условия класическата скрейпи може да се предава от овце на мишки, чиито гени са модифицирани, за да наподобят човешки гени. Това предаване е причинило появата на заболяване, подобно на спорадична форма на болестта на Кройцфелд-Якоб (sCJD). Тези модели имат ограничения при екстраполирането на резултатите за естествените условия, както по отношение на това, доколко добре представят видовата бариера у човека, така и за това, колко добре начинът на експериментално заразяване възпроизвежда експозицията при естествени условия. Въз основа на това се смята, че макар и да не може да се изключи рискът от предаване на човека на причинители на ТСЕ у животни от рода на овцете, този риск е извънредно нисък.

Според ЕОБХ биоразнообразието на болестотворни агенти при овцете и козите е основен елемент, който не позволява да се изключи вероятността от предаване на човека, и че точно това многообразие увеличава вероятността някой от тези агенти да бъде трансмисивен. Независимо от това, ЕОБХ признава, че няма никакви научни данни, които да доказват пряка връзка между ТСЕ при овцете и козите, различни от спонгиформната енцефалопатия при говедата, и ТСЕ при човека.

По отношение на атипичната скрейпи при овцете и козите, наличните научни данни са твърде ограничени, за да се заключи дали това заболяване има зооотичен потенциал.

През ноември 2008 г., френският орган за безопасност на храните (AFSSA) публикува становище⁵ относно риска от класическа скрейпи, разпространяваща се чрез млякото от дребни преживни животни, в което се прави същото заключение като това на ЕОБХ по отношение на възможността за предаване на класическа скрейпи от овцата майка на агнето чрез млякото или коластрата. Относно експозицията на ТСЕ за човека, AFSSA е на мнение, че не трябва да се допуска консумацията на мляко и млечни продукти от инфектирани стада от дребни преживни животни или от стада, за които се предполага, че са инфектирани, тъй като тя би могла да доведе до прекомерна експозиция на потребителите.

³ EFSA BIOHAZ Panel (EFSA Panel on Biological Hazards), 2015. Scientific Opinion on a request for a review of a scientific publication concerning the zoonotic potential of ovine scrapie prions. EFSA Journal 2015;13(8):4197, 58 pp. doi:10.2903/j.efsa.2015.4197.

⁴ EFSA Panel on Biological Hazards (BIOHAZ); Joint Scientific Opinion on any possible epidemiological or molecular association between TSEs in animals and humans. EFSA Journal 2011;9(1):1945. [111 pp.] doi:10.2903/j.efsa.2011.1945. www.efsa.europa.eu/efsajournal

⁵ Становище на AFSSA от 8 октомври 2008 г. относно възможните последствия за здравето на животните и за общественото здраве от новите научни резултати за вътревидовото предаване чрез млякото на причинителя на класическа скрейпи (<http://www.afssa.fr/Documents/ESST2008sa0115EN.pdf>).

На основание на гореизложеното становището на Центъра за оценка на риска по хранителната верига е както следва:

Болестта скрейпи не се счита като риск за човешкото здраве, въпреки че това не може да се изключи със сигурност. Въпреки, че не може да се изключи рискът от предаване на човека на причинители на ТСЕ при животни от рода на овцете и козите, този риск е извънредно нисък, тъй като доказателствата, че междувидовото предаване е възможно, се основават на експериментални модели, които не възпроизвеждат естествените условия, свързани с истинската видова бариера у човека и с реалните начини на инфектиране.

При положение, че се отнася за установен случай на класическа скрейпи, комбинацията от ниски нива на инфекциозност в млякото и слабо (ниско) разпространение на болестта, съчетано с липсата на директни данни за определена връзка между класическата скрейпи и трансмисивните спонгиформни енцефалопатии при човека, както и използването на смес с преобладаващо количество мляко от здрави животни, предполага, че консумацията на произведеното овче сирене, поставено под възбрана, ще изложи здравето на хората на много нисък риск от заразяване със скрейпи.

При положение, че се отнася за установен случай на атипична скрейпи, не съществува риск за човешкото здраве от консумацията на цитираното сирене, тъй като разпространението на причинителя на това заболяване в организма на заболелите животни е ограничено и все още не е идентифициран в перифирните тъкани, каквито са например млечните жлези, което ограничава предаването му с млякото.

Изготвил:

д-р Светлана Черкезова

директор на дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“